

Jože Brenčič: *Brezskrben čas mladostne ljubezni*

Vse je zeleno in tudi bukve so ozelenele v našem gozdu. Skozi krošnje dreves občudujem modrino neba. Sonce svoje žarke razsipa med veje in greje od zime premrta debela. Popoldne se napotim po vijugasti gozdni poti proti travniku, čez katere žubori potok. Že od daleč ga slišim med oglašanjem ptic in pomislim, da sem priča glasovom mogočnega orkestra, med katere se meša hrup redkega prometa s ceste, ki se vije po Podlipski dolini. Voda v potoku se lesketa in klokota, ko premaguje kaskade, pod katerimi so tolmeni in v katerih se skrivajo ribe. Sedem na obrežje in jih opazujem. Vsake toliko časa se katera požene na gladino in kaj pobere z nje. Tako bi lahko sedel ure in ure, gledal, premišljeval in mi ne bi bilo prav nič dolgčas. Nad dolino v velikih krogih krožita dve kanji in občasno slišim njune predirljive krike. Očitno je, da se narava prebuja in z njo tudi vrvež življenja, saj vse nekam hiti, samo jaz strmim v to lepoto in se ne ganem stran od potoka. Vonj ob potoku mi je zelo znan in spomnil sem se dni, preživetih ob potokih Podlipščice in Lahovke in ob ribnikih glinokopov Jelovškove opekarne na Vrhniku.

V otroštvu sem nešteto ur preživel zunaj v svobodnem raziskovanju narave in divje domišljije. S sinom lastnika hiše na Jelovškovi ulici na Vrhniku, kjer smo stanovali, Matjažem, ki je bil mojih let, sva ustvarjala prav poseben svet, z rokami lovila pupke v blatnih jarkih, ki so se vlekli vzdolž Jelovškove ulice, žabe na začetni gradnji med zidovi, malo višjimi od temeljev, ki so še čakali, da bo zgradba dobila streho. Te dvoživke sem imel zelo rad. Pregarjala sva se čez sveto Trojico do Tičnice in po blatnih poljanah vse tja do Sivkine ulice in Pod Hruševco, kjer je bila vojašnica, in ušpičila marsikatero neumnost ter se vsa blatna vračala domov, da je bila mama vedno ogorčena. Nikoli nisem bil obut, vedno bos, kar je imelo svojo ceno – noge so bile pogosto porezane, a bolečina me ni nikoli ustavila. Čeprav smo stanovali v podnajemu, skromno, je spomin na tisti čas lep. Pri hiši je ob Jelovškovi ulici stal velik kozolec, naprej do Hočevarja in do Tržaške ceste je bil pa sadovnjak. Ko je na Jelovškovi ulici iz prvotne gradnje nastala zgradba Kmetijske zadruge, kjer je bil sadovnjak pa so postavili Petrolovo bencinsko črpalko, je čarobnost tega kraja postopoma izginila. Ni bilo več žabjega orkestra, ki je v poletnih večerih polnil zrak s svojim glasbenim šovom. Jarek, kjer sva lovila pupke, je izginil, ko so Jelovškovo ulico asfaltirali. Svet se je spreminjal, in z njim so se spreminjale tudi moje dogodivščine.

Kmalu sem spoznal nove sosede. Eden izmed njih je bil član ribiške družine. Spominjam se, da sem ga opazoval, ko je muharil na bližnji Ljubljani v bližini takratne gostilne Lovec in lovil lipane. Njegova spretnost in potrpežljivost sta me tako navdušili, da sem ga prosil, če bi lahko

tudi jaz lovil ribe. Bil je prijazen in omogočil mi je, da sem postal član Ribiške družine Vrhnika. Skupaj sva lovila murne za vabo pri ribolovu tako, da sva imela s sabo zalivalko vode in palico, nalila vodo v murnovo luknjo in ko je prišel ven s palico zaprla vhod luknje in ga dala v vedro, kjer je bila zemlja. Naslednji dan mi je povedal, da so murni peli celo noč in jih ni uporabil za vabo pri ribolovu, ampak jih je izpustil, ker so se mu smilili. Tudi jaz potem nikoli nisem uporabljal te vabe. Takrat sem bil star komaj enajst let, bil sem morda celo najmlajši med vsemi mladinci v ribiški družini. Ker ni bilo denarja za ribiški pribor, sem izdelal ribiško palico iz leskove palice, ki sem ji odstranil lubje, iz žice pa sem naredil rinke, skozi katere sem napeljal laks. Sosed mi je podaril nekaj metrov laksa, plovec in trnek. Od takrat naprej sem bil vsak dan ob ribnikih, ki so nastali na mestu glinokopov bivše Jelovškove opekarne in lovil rdečeperke in črnooke, posebno rad sem pa lovil linje, katere sem prinesel domov še žive in so plavali v kopalni kadi. Linji so večje ribe rjave barve z gladkimi luskami, podobni so krapom. Zgodilo se je, ko sem zapel črnooko, da se je za njo pognala ščuka, jo zgrabila in tako sem ujel ščuko dolgo 50 cm, čeprav je nisem lovil. Kakšno razburjenje je bilo, ko sem jo neprevidno snemal z majhnega trnka, da me je s čeljustjo zgrabila za prst. Ker ima ščuka, ki je roparica, veliko ostrih zob obrnjenih navznoter, sem krvavel, ščuka pa čeljusti ni hotela razpreti. Pomagal sem si s palico, da sem osvobodil svoj krvaveči kazalec. Poleti sem se kopal in lovil ribe. Velikokrat nisem šel domov niti na kosilo – pojedel sem del kruha, ki sem ga uporabljal za vabo. Opekarna je takrat še obratovala in ribniki so zame predstavljali vse. Tam sem se kopal kljub opozorilnim tablam, ki so trdile, da je kopanje strogo prepovedano. Moji pogledi na prepovedi in tudi pogledi nekaterih drugih so se precej razlikovali od uradnih. Lovil sem tudi v potokih Lahovka in Podlipščica, pa tudi na Devcih v odtočnih travniških jarkih med Vrhniko in Ligojno, kjer so se skrivale živahne majhne ribe, ki so včasih postale moja trofeja. Ribe sem imel rad, vendar jih nisem jedel. Nosil sem jih očetu, tiste najmanjše pa mucu, ki smo jo takrat imeli. Ko sem se pripeljal domov s kolesom in ribiško palico, je mijavkala okoli mene – komaj je čakala, da ji dam kakšno ribico.

Seznanil sem se z vrstami rib – z belicami (klen, podust, platnica, črnooka, krap, linj, ploščič), salmonidi in njihovimi varstvenimi dobami, kdaj je prepovedan lov (postrv, lipan, sulec, ščuka). Belice sem lahko lovil sam, salmonide pa le v spremstvu polnoletnega ribiča. To je pomenilo, da sem lahko sam lovil le v potokih in ribnikih. V potokih sem lovil klene na češnjo, na kobilico in kruh, včasih tudi na črva, enako na bajerjih.

Ribiška družina Vrhnika je na bajerjih prirejala tekmovanja, na katerih sem sodeloval in enkrat celo dosegel prvo mesto v kategoriji mladinci v številu ujetih rib na tekmovanju. Za nagrado sem dobil laks in ribiško kolesce. Pred ribiško veselico sem skupaj s še dvema mladincema pri Oblaku

na Stari cesti, kjer je bila gostilna Oblak (lastnik gostilne Janko Oblak je bil gospodar Ribiške družine Vrhnika), v koritih čistil ribe za ribiško veselico.

Med počitnicami leta 1964 sva z očetom obirala hmelj v Savinjski dolini. Z denarjem, ki sem ga tam zaslužil, sem kupil ribiško palico in nekaj pribora. Z novo palico in novo ribiškim kolescem sem šel na mednarodno ribiško tekmovanje na Bled.

Voda mi še danes veliko pomeni. Čas, ki sem ga preživel ob njej, ni bil zapravljen in je podoben poeziji, vedno prežet z razmišljanjem, vedoželjnostjo, z veliko upanja, potrpežljivosti in ljubezni ter najbrž tudi nagnjenosti k umetnosti. Pri tem sta pomembni lastnosti dostojanstvo in plemenitost. Ob vodi pri ribolovu me je vse osrečevalo, vendar se nisem spraševal o tem, ali sem srečen zaradi razmišljanja ali zaradi tega, ker lovim ribe. Mogoče tudi zaradi odmaknjenosti od vsega, zaradi miru, ki je ob vodi, zaradi specifičnega vonja in glasov, tudi če glasno klototajo brzice ob potoku in voda slapa hrupno pada v tolmun. Srečen sem bil tudi, če sem ribo le videl in je nisem lovil. Posedanje ob potoku, jezeru ali obrežju reke je priložnost za premišljevanje – torej nikoli brez misli. Od kod vsa ta voda, ker potok teče vse dneve, od kod vsa ta voda, ki je nikoli ne zmanjka? Vse to se mi je zdelo skrivnostno. Če ne bi bil ob vodi, ne bi nikoli videl vseh čudes – nekaterih ptic, rib, školjk, kač, močeradov, mehurčkov na gladini bajerja, kot da iz globine na površino uhaja zrak, in vsega drugega, kar me je osupnilo, čudilo in navduševalo, kot bi videl čudeže. Globina vode se mi je zdela skrivnostna kot skladišče, kamor narava spravlja svoja čudesa. To je občutek, ki poraja poezijo, izbrane metafore v osuplosti, čudenju in izražanju o vsem tem doživljanju.

Tisti čas me je zaznamoval, saj mi je narava dala nekaj, česar ne moreš kupiti – občutek svobode, neskončne radovednosti in neizmerne povezanosti z naravnim svetom. Še danes, ko grem mimo vode, vedno gledam, da bi videl kakšno ribo. Srečen sem, ko jo zagledam. Ko se namenim na hojo ob potoku, vzamem s seboj kruh in z mostička v potoku hranim klene, ki plavajo v potoku tudi pozimi.

To so bili moji brezskrbni dnevi otroštva, dnevi, ko so bile moje noge vedno bose, srce vedno radovedno in duša vedno svobodna. Čas velike ljubezni, ki ga nič ne izbriše iz mojega spomina. V spomin na tisti čas imam le eno črno-belo fotografijo, na kateri sem jaz na ribiškem tekmovanju na bajerju in mi jo je po 30 letih podaril fotograf, ki je takrat dogodek fotografiral.